

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ТА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

УДК 338.24

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ ПОСИЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ

**О.В. Тимошенко, кандидат економічних наук.
Київський національний університет культури і мистецтв**

© Тимошенко О.В., 2016.

Стаття отримана редакцією 08.02.2016 р.

Вступ. Належне забезпечення економічної безпеки на державному рівні визначається рівнем розвитку регіональних систем і дотриманням безпеки адміністративно-територіальних складових.

Механізм трансфертного фінансування є одним із найбільш використовуваних засобів, який застосовується із метою подолання регіональних диспропорцій, підтримки ресурсного забезпечення та стимулювання розвитку регіонів України. У сучасних умовах розвитку економічної системи спостерігаються негативні масштабні наслідки централізованості місцевих бюджетів, їх залежність від міжбюджетних трансфертів, механізм надання котрих є недостатньо врегульованим. У зв'язку із цим украї необхідним вважається перехід до децентралізованого формування бюджетної системи, який є більш пріоритетним та ефективним механізмом у напрямі зміцнення економічної безпеки регіонів та їх належного фінансового забезпечення. Вищезазначені факти актуалізують проблематику цього дослідження.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Питання збалансованого розвитку територій, підвищення економічної безпеки регіонів України на основі засад децентралізації влади та фінансової децентралізації вивчаються такими вченими, як: В. Андрищенко [2], О. Бориславська [3], О. Браслофф [4], О. Власюк, Ю. Касперович [17], С. Лондар [18], О. Матвесва [19], О. Москаленко [3], С. Рибак [22], К. Ткач [23], А. Школик [3], І. Щербина й інші. Незважаючи на численні наукові розробки вчених-економістів у цій сфері окремі практичні аспекти ролі податкових надходжень та особливостей міжбюджетних відносин потребують подальших досліджень, що обумовлено прийняттям багатьох змін до Бюджетного та Податкового кодексів України з питань бюджетної децентралізації.

Метою дослідження є з'ясування сутності та ролі фіскальної децентралізації у зміцненні економічної безпеки регіонів України та розроблення заходів щодо її підвищення.

Основний матеріал і результати. Ефективний стан та розвиток регіонів України залежать від наявності фінансового забезпечення, матеріально-технічної бази, освітньо-інтелектуального потенціалу регіону, зосередження інвестиційних ресурсів, інноваційної складової розвитку. Крім того, на ефективність економічного розвитку територій впливають об'єктивні фактори, такі як наявність природних ресурсів, економічний потенціал, обумовлений історично різними темпами розвитку областей. Саме вищезазначені чинники спричиняють суттєві дисбаланси економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Роль органів державної влади та місцевого самоврядування у розв'язанні проблем щодо зміцнення економічної безпеки регіонів набувають особливого значення у напрямі вирівнювання дисбалансів їх розвитку. Проаналізуємо особливості централізованого

управління формуванням бюджетної системи на засадах домінуючої ролі держави та основні напрями реформування української економіки на засадах децентралізації.

Післявоєнний економічний розвиток, який характеризується використанням кейнсіанської моделі розвитку держави, вбачав розроблення територіального розвитку та управління економікою, головним чином, з огляду на потреби національного, а не регіонального (місцевого) рівня. Він передбачав реалізацію програм перерозподілу ресурсів від успішніших територій і регіонів до менш розвинутих. Більшість систем планування побудована довкола цих програм перерозподілу і розглядається як вираження територіального врядування в рамках кейнсіанської держави добробуту [3].

Отже, така модель передбачала відносини між центральним і місцевим урядом із чітким домінуванням ролі і значення центрального апарату влади, командного управління, суворого контролю з боку держави, а фінансові ресурси розподілялися за принципом «згори донизу». У свою чергу неоліберальна політика, яка проголошувала радикальні реформи у системі публічного менеджменту, запровадження ринкових механізмів, вільного ціноутворення, пропонує розглядати принципово інші теоретичні підходи до сутності і значення регіонального та місцевого самоврядування. Вона враховує ініціативи з боку територій, і змінюється філософія розподілу повноважень та фінансового забезпечення на регіональному й місцевому рівнях.

Стара ідея порівняльних переваг, відповідно до якої кожний регіон має власне місце в системі національного та міжнародного поділу праці і яка лежить в основі традиційної регіональної політики, поступилася місцем ідеї абсолютних, або конкурентних, переваг [24], відповідно до котрої не лише окремі підприємницькі структури та фірми, але й цілі регіони конкурують за інвестиції та фінансову незалежність.

Усьому періоду становлення України як незалежної суверенної держави притаманна тенденція до зростання як обсягу дохідної частини місцевих бюджетів, так і розміру міжбюджетних трансфертів. З одного боку, можна твердити про задовільну систему вирівнювання розвитку територій України за рахунок коштів державного бюджету, але з іншого – зазначені тенденції породжені проблемами функціонування органів місцевого самоврядування, збільшенням фінансової залежності регіонів від перерозподілу фінансових ресурсів із державного бюджету, зростанням централізованості фінансової системи України в цілому (таблиця 1).

Таблиця 1

Структура міжбюджетних трансфертів України за 2001–2014 рр.

Роки	Дотації вирівнювання	Субвенції соціального захисту населення	Інші трансферти	Разом	Частка трансфертів у доходах бюджету	
2001	млн. грн.	4017,2	2615,6	667,2	7300,0	29,0
	питома вага, %	55,03	35,8	9,17	100,0	
2002	млн. грн.	4252,78	2699,22	1848,0	8800,0	31,2
	питома вага	48,32	30,68	21,0	100,0	
2003	млн. грн.	5512,58	4105,42	2111,1	11729,1	34,1
	питома вага, %	47,0	35,0	18,0	100,0	
2004	млн. грн.	7356,0	5944,4	3507,8	16808,2	41,0
	питома вага,	43,76	35,36	20,88	100,0	
2005	млн. грн.	11036,0	6073,88	6251,22	23361,1	43,5
	питома вага, %	47,2	26,0	26,8	100,0	
2006	млн. грн.	17003,6	7966,5	9147,7	34117,8	46,1
	питома вага,	50,0	23,24	26,66	100,0	
2007	млн. грн.	18581,5	15240,9	10833,5	44655,9	43,4
	питома вага, %	41,61	34,13	24,26	100,0	
2008	млн. грн.	28810,4	18279,6	12022,7	59112,7	44,5
	питома вага, %	48,73	31,0	20,27	100,0	
2009	млн. грн.	33356,3	22948,5	5875,2	62180,0	46,7
	питома вага, %	53,64	36,9	9,46	100,0	
2010	млн. грн.	43037,3	30037,3	4088,5	79173,1	49,1
	питома вага, %	54,36	37,94	5,16	100,0	
2011	млн. грн.	43629,9	36305,2	14939,9	94875,0	52,3
	питома вага, %	45,98	38,27	15,75	100,0	

Продовження таблиці 1

2012	млн. грн.	51649,9	43078,3	29731,4	126471,6	55,2
	питома вага, %	40,84	34,06	23,51	100,0	
2013	млн. грн.	55695,4	48633,4	11519,5	115848,3	52,4
	питома вага, %	48,1	42,0	9,9	100,0	
2014	млн. грн.	60480,8	50001,9	20118,0	130600,0	56,4
	питома вага, %	46,3	38,3	15,4	100,0	

Як видно із даних таблиці 1, питома вага міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів демонструє стрімку тенденцію до зростання та впродовж 2010–2014 рр. становить майже половину всіх доходів місцевих бюджетів. У 2014 році частка бюджетних дотацій та субвенцій становила 56,4%, тоді як у 2000 році – 18,3%, що засвідчує основний тренд розвитку місцевих фінансів в Україні, а саме збільшення розриву між власними ресурсами бюджетів та потребою у дотаціях вирівнювання. Зауважимо, що зростання трансфертних надходжень відбувалося значно швидшими темпами, ніж збільшення доходів місцевих бюджетів.

При цьому слід звернути увагу на те, що найбільша частка в загальному обсязі трансфертів припадає на дотації вирівнювання, у 2014 році частка таких дотацій у загальному обсязі міжбюджетних трансфертів становила 46,3%. Суттєвого значення з кожним роком набувають також субвенції соціального значення, оскільки найбільша питома вага в загальному обсязі витрат місцевих бюджетів припадає саме на реалізацію соціальних програм (соціальний захист і соціальне забезпечення, освіту та охорону здоров'я). У 2013 році вони становили 42%, що свідчить про перевагу короткострокових програм соціального характеру, а не цільових трансфертів капітального розвитку.

Упродовж 2010–2014 рр. в структурі доходів Зведеного бюджету України частка доходів державного бюджету збільшувалася з 74,4 до 77,8% і відповідно зменшувалися доходи місцевих бюджетів – з 25,6 до 22,2%. Водночас у структурі видатків зведеного бюджету частка видатків державного бюджету зменшувалася з 59,8 до 57,3% і відповідно зростали видатки місцевих бюджетів – з 40,2 до 42,7% [17]. З урахуванням вищезазначеної невідповідності міжурядових відносин реформа бюджетної децентралізації, яка розпочалася в Україні з 2015 року, покликана якнайефективніше розв'язати цю проблему.

Реформа фіскальної децентралізації у напрямі зміцнення регіонального рівня економічної безпеки повністю відповідає європейським вимогам та є необхідним кроком у напрямку євроінтеграційного курсу розвитку України. У цьому аспекті передбачені зміни у системі міжбюджетних трансфертів, виключено поняття доходів, які враховуються при визначенні обсягів дотацій вирівнювання та бюджетних субвенцій, введено нові фінансові поняття, а саме: базова дотація, реверсна дотація, освітня дотація, субвенція на підготовку робітничих кадрів, медична субвенція, субвенція на забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру, стабілізаційна дотація [5, 15]. Аналіз формування дохідної частини місцевих бюджетів України за рахунок трансфертних платежів із державного бюджету за 2015–2016 рр. згруповано у таблиці 2.

Таблиця 2
Структура міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету України місцевим бюджетам за 2015–2016 рр.

Показники	Роки				Темп приросту, %
	2015		2016 (план)		
	млн. грн.	%	млн. грн.	частка, %	
Міжбюджетні трансферти, в т.ч.					
- базова дотація	5357,99	3,0	4840,27	2,6	-10,0
- реверсна дотація	3644,17	2,09	3111,88	1,7	-15,0
- освітня субвенція	43443,23	24,2	44783,98	24,0	+3,0
- медична субвенція	46177,02	25,7	44316,59	23,8	-4,0
Стабілізаційна дотація	2000,0	1,1	2000,00	1,05	0,0
Додаткова дотація	10,0	0,01	92,42	0,05	+824,2
Інші субвенції	78702,86	43,9	87235,57	46,8	+11,0
Усього трансфертів	179335,27	100,0	186380,68	100,0	+4,0
Частка трансфертів у доходах бюджету	59,1		61,0		+1,9 в.п.
Надходження ПДФО	54198,0		61239,8		+13,0
Частка ПДФО у доходах місцевого бюджету	45,0		51,7		+6,7 в.п.

Джерела: [9, 15, 16, 21].

Дані таблиці 2 засвідчують факт зростання частки трансфертів у доходах місцевих бюджетів за 2015–2016 рр., незважаючи на масштабну реформу бюджетної децентралізації. У цьому контексті слід зазначити, що змінилися не лише бюджетна термінологія, а й системний підхід до фінансового забезпечення розвитку адміністративно-територіальних одиниць. У перспективі фінансові нормативи держави за галузями бюджетної сфери, враховуючи медицину, освіту, соціальну сферу, не в змозі в повному обсязі задовольнити потреби місцевих бюджетів, що може призвести до серйозних проблем, пов'язаних з погіршенням якості освіти й належного фінансового забезпечення медичних, соціально-культурних та освітніх закладів.

У напрямі реформування органів місцевого самоврядування протягом 2015–2016 рр. передбачено створення належних організаційних і фінансових умов їх функціонування, а саме передбачені такі заходи щодо зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів:

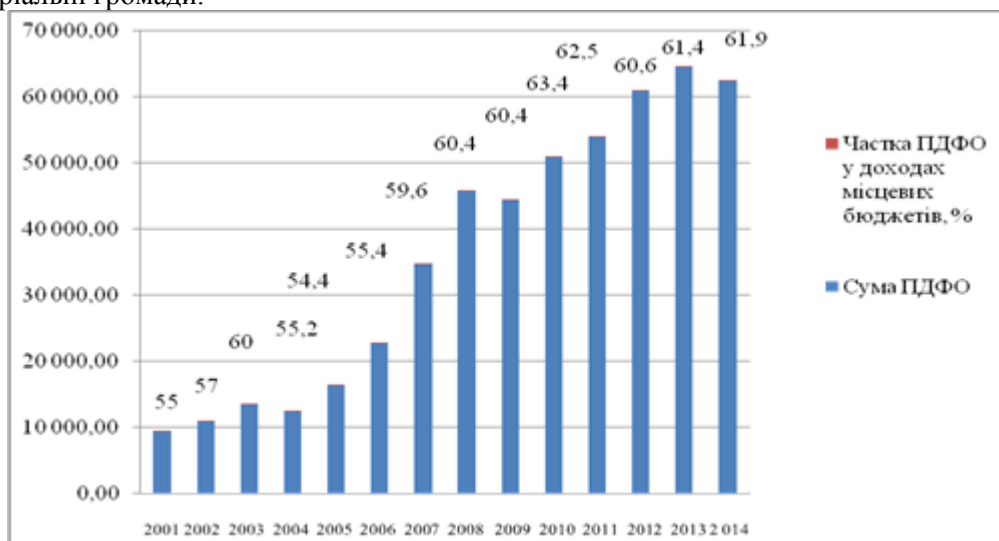
- запроваджено акцизний податок у розмірі 5% з роздрібного продажу підакцизних товарів;

- віднесено до категорії місцевих податків плату за землю і включено її до складу податку на нерухоме майно;

- передбачено 100% зарахування плати за надання адміністративних послуг та державного мита, 10% податку на прибуток підприємств приватного сектора економіки, збільшено норматив зарахування екологічного податку до 80% [5, 20].

Законами України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформування міжбюджетних відносин» передбачено нові нормативи відрахувань податку на доходи фізичних осіб (до бюджетів міст обласного значення, районних бюджетів – норматив зменшується з 75 до 60%, до обласних бюджетів – з 25 до 15%, до бюджетів сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення податок не зараховуватиметься (раніше було 25%), норматив відрахування до бюджету м. Київ зменшується з 50 до 40%). Відповідно до державного бюджету зараховуватиметься 60% податку, що сплачується на території Києва, та 25% – на інших територіях місцевими бюджетами [5, 20].

Отже, за рахунок змін, які передбачені нормативно-правовими документами у сфері фіскальної децентралізації, місцеві бюджети втратили стабільне джерело формування доходної частини їх бюджетів, а саме надходження від податку із доходів фізичних осіб (рисунок 1). Натомість бюджети обласного та місцевого підпорядкування отримали альтернативні додаткові доходи, надходження від яких є менш прогнозованими та стійкими і залежать від безпосередніх дій органів місцевого самоврядування та швидкості об'єднання у територіальні громади.

Рис.1. Динаміка надходжень податку із доходів фізичних осіб за 2001–2014 рр.

Джерела: [6, 7, 8, 18]

Для реалізації поставлених завдань у напрямі зміцнення регіональної економічної безпеки та ефективності фінансової децентралізації, утвердження принципу «не суспільство

для держави», а «держава для громадянина» необхідно послідовно дотримуватися таких принципів:

1. Децентралізація повинна передбачати захист економічно нерозвинених та індустріально слабших регіонів шляхом запровадження прозорих процедур бюджетного вирівнювання з метою подолання наслідків нерівномірного розподілу фінансування витрат, які повинні нести органи місцевого та регіонального самоврядування стосовно повноцінного виконання покладених на них функцій. Для того щоб питання фіскальної децентралізації не залишалося відкритим протягом тривалого періоду часу, необхідно вдосконалити систему нормативів щодо надання базових дотацій депресивним регіонам України.

2. Забезпечити добровільне об'єднання територіальних громад та окремо взятих громадян, територіальних підрозділів, місцевих громад, органів самоорганізації населення з метою впливу на прийняття важливих політико-управлінських рішень, залучення громадян до прийняття основних напрямів бюджетної політики на місцевому рівні, сприяти більш ефективному розподілу дохідної частини місцевих бюджетів, що традиційно було прерогативою органів державної влади.

3. Внести відповідні зміни у нормативно-правову та законодавчу базу з питань децентралізації, а саме у Податковий та Бюджетний кодекси України щодо повного зарахування податків, зборів і платежів до визначеного місцевого бюджету за місцем реєстрації юридичної особи у напрямі розширення фінансових можливостей місцевої влади та використання акумульованих фінансових ресурсів на процвітання регіонів.

4. Внести зміни у частину перерозподілу податку з доходів фізичних осіб на користь збільшення його частки у доходах бюджетів обласного та місцевого підпорядкування.

5. Розширення повноважень органів місцевого самоврядування має відбутися у напрямі посилення довіри територіальним громадам. Саме територіальні громади, а не органи місцевого самоврядування регіонального та місцевого рівнів мають отримати основні повноваження від органів державної влади [1]. Отже, децентралізація в жодному разі не може бути перетворена на зосередження влади на місцях і утворення нової централізації регіонального рівня.

6. Виключаючи федеративні країни та невеликі острівні держави-члени ЄС, показники доходів сектора державного управління для підтримання рівня економічної безпеки перебувають на рівні 40–45% ВВП, у тому числі: на рівні центрального уряду – 20–35% ВВП і на рівні місцевого уряду – 5–15% ВВП. Україні доцільно в процесі проведення реформи з фіскальної децентралізації дотримуватися цих меж [17].

Але в цілому децентралізація та посилення ролі регіонального самоврядування в країнах-членах Європейського Союзу хоч і відіграли стимулюючу роль у їх регіональному відродженні, але практично не зупинила сепаратистські настрої та ідеї суверенізації більш економічно успішних територій. Свідченням цього є зростання впливу сепаратистських партій у Каталонії й Країні Басків, а також поступове нарощування вимог із боку поміркованіших політичних сил щодо подальшого розширення автономії [4].

Отже, перехід до децентралізованого державного управління переважною більшістю науковців і політичних реформаторів пояснюється загальною зміною парадигми мислення та зміною поглядів на економічну сутність регіональної політики. У цьому контексті децентралізацію необхідно розуміти не лише, як механічний перерозподіл владних повноважень «зверху-вниз», але й як ефективний механізм та підґрунтя зміцнення регіональної безпеки України. У класичному розумінні децентралізація надасть більше повноважень органам місцевого самоврядування для найповнішої реалізації регіональних інтересів та заохочення до виконання місцевих програм соціально-економічного розвитку. Цілком зрозуміло, що для країн пострадянського простору децентралізація влади поліпшить управління місцевими фінансами та буде природним та необхідним кроком для реалізації основних засад функціонування економічної системи на ринкових засадах.

Досить слушною у цьому сенсі є позиція вченого-економіста В. Андрющенка, який зазначає, що децентралізація є більш ефективною моделлю демократизації суспільних організацій та створення умов для самоорганізації в державі і полягає в тому, що здійснення частини основних функцій управління на місцях входить у компетенцію об'єднань громадян, котрі мешкають на певній території, а також органів і посадових осіб, які не призначаються «зверху», а обираються населенням у межах територіальних громад [2].

У той же час реформування української економіки на засадах фіскальної децентралізації створює дилему між справедливістю розвитку територій та стимулюючо-мотиваційним механізмом фіскальної автономії. Отже, на користь другого можемо навести справедливу модель федеративної системи США, яка характеризується максимальною відповідальністю та автономією штатів із мінімальним втручанням органів центральної влади у сферу бюджетного вирівнювання.

Висновки. Децентралізація не має абсолютного характеру, і самі по собі ринкові механізми забезпечення економічної безпеки на регіональному рівнях без належного втручання центральних органів державної влади не в змозі запобігти територіальним відмінностям, особливо стимулювати розвиток депресивних регіонів, реалізація інвестиційних проектів у яких у першу чергу залежить від державної фінансової підтримки. Але, незважаючи на вищезазначене, проблема зміцнення економічної безпеки регіонів України у напрямі вдосконалення взаємодії органів державного та місцевого самоврядування залишається на сьогодні вкрай актуальною, а процес децентралізації як продуктивна форма реформування української економіки, є необхідним процесом у напрямку посилення ринкових механізмів функціонування економічної системи.

Державна політика у напрямі забезпечення економічної безпеки на регіональному рівні повинна враховувати:

– умови для регіонального економічного зростання щодо підвищення конкурентоспроможності продукції, збереження політичної та соціально-економічної стабільності адміністративно-територіальних одиниць та їх належного ресурсного забезпечення;

– підтримку економічного розвитку регіонів-лідерів, у яких потужний науково-технічний потенціал, простежується перспектива розвитку виробництва на інноваційних засадах з метою виведення їх у так звані «точки зростання» країни в цілому;

– запровадження фіскальної децентралізації з поєднанням принципу надання базових дотацій із метою фінансування відсталих та кризових регіонів.

Наукова новизна дослідження полягає в узагальненні та обґрунтуванні ролі фіскальної децентралізації у напрямі зміцнення економічної безпеки регіонів. Розроблені автором принципи впровадження основних засад фіскальної децентралізації в Україні можуть бути використані органами місцевого самоврядування стосовно ефективної реалізації реформи децентралізації влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2015 році». – К.: НІСД, 2015. – с.205–2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_nauk_an_rozrobku/NS_report.pdf.

2. Андрющенко В. Організоване суспільство / В. Андрющенко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/books/2006/06vaos/07/htm.

3. Бориславська О. М. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України/ [О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик та інші]; Центр політико-правових реформ. – К., 2012. – 212 с.

4. Браслофф О. Ельдорадо: міф і реальність федералізму та субсидіарності в іспанському контексті / О. Браслофф // Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика. / І. Ф. Кононов (наук. ред. і уклад.). – Луганськ: Альма-матер; Знання, 2002. – С. 451, 457.

5. Бюджетний кодекс України (зі змінами та доповненнями) від 08.07.2010 № 2456-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

6. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2006 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitor%20Quarter%202006/2006_4_Quarter_ukr.pdf

7. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Budget.../KV_IV_2010_Monitoring_ukr.pdf

8. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitoring%20Quarter%202014/ukr/KV_IV_2014_Monitoring_ukr.pdf
9. Державна казначейська служба України. Довідка про виконання місцевих бюджетів за доходами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=305190>
10. Про Державний бюджет України на 2001 рік: Закон України від 07.12.2000 № 2120-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2120-14>
11. Про Державний бюджет України на 2002 рік: Закон України від 20.12.2001 № 2905-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2905-14>
12. Про Державний бюджет України на 2003 рік: Закон України від 26.12.2002 № 380-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/380-15>
13. Про Державний бюджет України на 2004 рік: Закон України від 27.11.2003 № 1344-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1344-15>.
14. Про Державний бюджет України на 2014 рік: Закон України від 16.01.2014 № 719-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/719-18>
15. Про Державний бюджет України на 2015 рік: Закон України від 28.12.2014 № 80-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80-19>
16. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Закон України від 25.12.2015 № 928-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/928-19>
17. Касперович Ю. В. Напрями удосконалення бюджетно-податкового регулювання в Україні на засадах імплементації Європейського досвіду / Ю. В. Касперович. – К.: Відділ фінансової безпеки НІСД, 2015. – Вип. № 60. Серія «Економіка». – С.7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/budzhet-47768.pdf>.
18. Лондар С. Л. Фінанси: навчальний посібник / С. Л. Лондар, О. В. Тимошенко. – Вінниця: Нова книга, 2009. – 350 с.
19. Матвєєва О. Ю. Децентралізація державного управління як чинник досягнення фінансової автономії місцевого самоврядування в Україні / О. Ю. Матвєєва // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2014. – Вип. 1(11). – С. 1–17.
20. Податковий кодекс України (зі змінами та доповненнями) від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
21. Ресурси місцевих бюджетів на 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eimg.pravda.com/files/c/2/c27d585.pdf>
22. Рибак С. О. Суперечності бюджетної політики України як соціальної держави / С. О. Рибак // Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Економічні науки. – 2014. – Вип. 26. – С. 259-266. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvbdfa_2014_26_34
23. Ткач К. М. Практика надання міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам / К. М. Ткач // Економіка і регіон. – 2013. – № 2(39). – С.10–15.
24. Scott A. J. Regions and the World Economy: The Coming Shape of Global Production, Competition and Political Order / A. J. Scott. – Oxford: Oxford University Press, 1988. – 192 p.

UDC 338.24

Tymoshenko Olena Volodymyrivna, candidate of economic sciences, Associate Professor, Dean of Faculty of economy and information technology, Kyiv National University of culture and arts. **Financial decentralization as the direction of strengthening of the region economic security.** The paper assessed the degree of dependence of local budgets the size of intergovernmental transfers. As a result of the analysis of the formation of the revenues of local budgets of Ukraine for 2001–2016 made findings that the share of subventions and grants budget is almost half of all revenues for local budgets and testifies to the increasing gap between own resources budgets and contributions align. The author stressed that reforming the Ukrainian economy on the basis of decentralization is the priority of strengthening regional economic security and fully complies with the European requirements and motivational mechanism concerning the fiscal autonomy of the regions and their proper resourcing. Analysis the changes of legal documents on fiscal decentralization in Ukraine and assessed their impact on the economic security of the regions. In reforming local governments need to create the appropriate organizational and financial conditions to

strengthen the revenue base of local budgets. The author proposed to amend part of the redistribution of income tax, which for 2001–2014 remained the primary deductible, which formed local budgets (in 2001 its share stood at 55,0%, 2014 – 61.9%, whereas in 2016 – 51,7%), to expand the powers of local self-government bodies in the direction of strengthening the trust of territorial communities and required the involvement of the citizens to take fiscal policy at the local level. The scientific novelty of the research lies in summarizing and justifying the role of fiscal decentralization as a priority direction of strengthening regional economic security of Ukraine.

Keywords: economic security of regions, budgetary decentralization, base grant, reversible grant.

УДК 338.24

Тимошенко Елена Владимировна,

кандидат экономических наук, доцент, декан факультета экономики и информационных технологий. **Финансовая децентрализация как направление усиления экономической безопасности регионов.** Обосновано определяющую роль децентрализации как приоритетного направления в усилении рыночных механизмов обеспечения экономической безопасности регионов. Проанализированы основные нормативно-правовые изменения в системе межбюджетных взаимоотношений в Украине за 2015–2016 гг., оценены особенности предоставления базовых дотаций и субвенций. Разработаны принципы эффективного внедрения основных механизмов фискальной децентрализации в Украине, которые могут быть использованы органами местного самоуправления в направлении наиболее эффективной реализации реформы децентрализации власти.

Ключевые слова: экономическая безопасность региона, бюджетная децентрализация, базовая дотация, реверсная дотация.

УДК 338.24

Тимошенко Олена Володимирівна,

кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки та інформаційних технологій. Київський національний університет культури і мистецтв. **Фінансова децентралізація як напрям посилення економічної безпеки регіонів.** Обґрунтовано визначальну роль децентралізації як пріоритетного напрямку в посиленні ринкових механізмів забезпечення економічної безпеки регіонів. Проаналізовано основні нормативно-правові зміни у системі міжбюджетних взаємовідносин в Україні за 2015–2016 рр., оцінено особливості надання базових дотацій та субвенцій. Розроблено принципи впровадження основних засад фіскальної децентралізації в Україні, які можуть бути використані органами місцевого самоврядування у напрямі найефективнішої реалізації реформи децентралізації влади.

Ключові слова: економічна безпека регіону, бюджетна децентралізація, базова дотація, реверсна дотація.